מתני' נמי דיקא ר' מאיר אומר הואיל ונשחם

שלא על פי מומחה אסור שמע מינה קנסא

קא קנים רבי מאיר שמע מינה איבעיא להו

מפני המשתנין וכולהו משתני או דלמא

איכא דמשתני ואיכא דלא משתני למאי

נפקא מינה ¢לאכחושי סהדי אי אמרת כולהו

משתני שקרי נינהו ואי אמרת איכא דמשתני

ואיכא דלא משתני סמכינן עלייהו מאי ת"ש

דאמר רבה בר בר חנה ישח לי רבי יאשיה

דמן אושא בא ואראך בדוקין שהן משתנים מדקאמר ליה בא ואראך מכלל דאיכא דמשתני ואיכא דלא משתני; מי שאינו מומחה

וראה את הבכור ונשחם על פיו הרי זה יקבר

יושלם מביתו: לימא תנן סתמא כר' מאיר

דלמא בדוקין שבעין ודברי הכל: גי תנא כשהוא משלם "משלם רביע לדקה ומחצה

לגסה מאי מעמא אמר רב פפא זה הפסד

מרובה וזה הפסד מועם אי הכי לפום פסידא

לישלם אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב

אחא בר איקא משום גזירת מגדלי בהמה

דקה נגעו בה: מתני' פרן את הדין זיכה

את החייב וחייב את הזכאי מימא את המהור

ומיהר ז את הממא מה שעשה עשוי וישלם

מביתו ואם היה מומחה מלב"ד פמור מלשלם:

גמ' לימא תנן סתמא כר' מאיר דדאין דינא

דגרמי א"ר אילעא אמר רב יכגון שנשא ונתן

ביד בשלמא חייב את הזכאי כגון שנשא

ונתז ביד אלא זיכה את החייב היכי דמי פ אי

דאמר ליה פטור אתה והא לא נשא ונתן ביד

יאמר רבינא כגון שהיה לו משכון ונמלו

הימנו: מימא את המהור דאגע בהו שרץ

מיהר את הממא שעירבן עם פירותיו:

מתני' יומעשה בפרהי שנימלה האם שלה

והאכילה רבי מרפון לכלבים ובא מעשה

לפני חכמים ביבנה יוהתירוה יי (ואמר) תודום

הרופא יאין פרה וחזירה יוצאה מאלכסנדריא

של מצרים שאין חותכין האם שלה בשביל

שלא תלד אמר רבי מרפון הלכה חמורך

מרפון אמר לו ר' עקיבא "ר' מ מרפון (6) אתה

מומחה לב"ד הוכל המומחה לב"ד פמור

מלשלם: גמ' ותיפוק ליה ידמעה בדבר

משנה יי ומעה בדבר משנה חוזר חדא ועוד

קאמר יו חדא דמעה בדבר משנה חוזר ועוד

א"נ בשיקול הדעת פעיתה מומחה לב"ד אתה

וכל המומחה לב"ד פטור מלשלם: מתני'

קה לכן, ט ב״ק ק. קיז: סנהדרין ו. לג:, ג) [גירסת הרא״ע לרציסן, ד) סנהדרין לג:, ה) סנהדרין לג., ו) [על בית מנחם כך איתא בסנהדרין בית מנחם כך איתא בסנהדרין

לג. ועי׳ תוס׳ לקמן מ. ד״ה

רבי טרפון וע"ש וגם במשנה שבמשניות], י) [שם לג.],

כ) גבי מחילת ל"ה. ל) במומו

י גבי ננהימו ל ק, ט בנחט יק, מ) [וע"ע תוס' חולי ד: ד"ה וכן], נ) נ"א ע" וכ"ג ל"ק,

הגהות הב"ח

במומין במשתנין: דמשתנין:

מוסף רש"י

ב״ק שם). שעירבן עם

תוהדריו ווות). האם שלה.

הרופא. מפני שאמר תודום

נפירן], ו) בפירן], 1) [שאמר], ד) סנהדרין לג. לג., נ) [בסנהדרין לג. ליתא תיבות

נר מצוה

בח:

יח א מיי' פ"ג מהלכות בכורות הלכה ו סמג עםן ליהו סוט על י ל סיתן שי סעיף ג: ים ב ג מיי פ"ו מהלי סנהדרין הלי ג טוש"ע סנהדרין הנ' ג טוש"ע ח"מ סי' כה סעיף ג: ד [מיי' פ"ח מהלי שחיטה הל' כה טוש"ע י"ד סי' מה סעי' א]: ב ה מיי' פ"ו מהל' סנהדרין

. הלכה ב טוש"ע ח"מ סי כה סעיף ב: כה סעיף ב: בא ו מיי' פ"ג מהלכות בסורות הלכה ז סמג עשין רי טוש"ע י"ד סימן שיב סעיף א:

גליון הש"ם

תום' ד"ה רביע וכו' אלא תקנת חכמים בעלמא הוא. עי' כ"ב סג ע"ב תד"ה

שימה מקובצת

ו חנה אמר ר' יוחנן שח: כן על תיבות וישלם מביתו רשום קו למעלה להורות כי למחקו: גן הכל: וישלם מביתו. תנא: דו את. עיין ב״ק (דף ק׳) בתוס׳: ס] דמי דאמר תיבת אין נמחק: ו] אמר תודוס ס״י יוצאים תודרוס: תודרוס: זן יוצאים מאלכסנדריא של מצרים עד שחותכין האם שלה: קו פטור אתה שאתה מומחה ועל תיבת 6) טרפון גרשם קו למעלה להורות כי ראוי למחקו: ט] משנה הוא והטועה: ין קאמר ליה חדא טעה בדבר משנה את ועוד ותיבת חוזר נמחק: ילן סהדי ואמרי דלא: יכן ליה האי הוה מייתי: יגו ולא עיקר מפי: ידו באחריותו והיינו נפי: יון באווייום והיינו גרמא: יוון אחד והגיע בהן: יון בהן ויעמדו דבריו: יון עליה ואמר טריפה: יתן חמור שלך שתשלמנו: יטן כלום הוא וזה תיבת זה נמחק: כן על פי מום זה ושמא: כאן כסומכוס וז"ל ושמא: למן כסומכוס וז"ל תוס׳ חיצוניות פירש רש"י ז"ל דהו"ל ממון המוטל בספק וחולקים וכו׳ והקשה בספק חוור קים זכו הוקשה ה"ר אלחנן כיון דהוי טעמא משום דהוי ממון המוטל בספק חולקים א"כ אין זה אלא כסומכוס אבל חכמים חולקים עליו וסבורים הם . דהמע"ה וא"כ ה"נ הל"ל הכי ואמר רב יהודה אמר שמואל זה דברי סומכוס אבל חכמים חולקים עליו ואומרים שזה הכלל בדין המע"ה כדאמרינן בפ' הפרה והמע"ה כו אמו"גן בפי הפודה והכי נמי הוה ליה למימר הכי ואומר ה"ר אלחנן דתקנתא בעלמא היא ולא רצו לחלק בין מום למום: לכן מום למום ואי: לגן בכור במומין שרי: לד] טורח גידולה אבל וכו׳ תיבות גזרו דמי אות א' מ' נמחק: דמי אות א' מ' נמחק:

א) וכן בסנהדרין לג ליתא לחיבות ר"ט ואולי דל"ל דתיבות ר' טרפון נמחק ועי כתובות דף פד ע"ב.

רבינו נרשום

שבעין: מתניתין נמי דיקא דקניס ר' מאיר. דקאמר הואיל ונשחט שלא ע"פ מומחה אסור אע"ג דהשתא הוי מום הבוע: לאכחושי סהדי. כגון דהשתא לאחר מיתה מיתחזי מום קבוע. ואתו סהדי ואמרי דודאי כי האי גוונא חזיניה קודם שנשחט: דאי אמרת דכולהו משתני הוו סהדי שקרי ואסור הבכור: בא שקרי ואסור הבכור: בא ואראך. אלמדך: לימא תנן . סתמא כר' מאיר. כלומר דאע"ג דמתחזי השתא אחר שחיטה מום גמור אפילו

רביע לדקה ומחצה לגמה. ואע"פ שפי' נקונטרס משום להוי ממון המוטל בספק שמא יתירנו חכם על ק מום ושמא לא ימירנו לאו משום דתיתי כסומכוס לאו אלא תקנת חכמים בעלמא הוא ואע"ג דאיירי בכל מום אפילו ידוע שיתירנו מומחה על ידו מ"מ חשיב

ליה ספק קצח דשמא לא מזקיק ליה מומחה וגם לא פליג בין מום ^{כם} ואי הוה מיירי הך ברייתא בדוקין שבעין דוקא הוה ניחא טפי דה"נ קיימא לן כרבי יהודה כדפרישית ולדידיה אינו נקבר אלא בדוקין שבעין ועוד יש לפרש דהיינו טעמא דמשלם מחצה ששיערו חכמים דאינו שוה יותר כ"ז שעומד בספק שעדיין לא הותר ובתרומה נמי אשכחן שאינו שוה אלא כמחלה של חולין כדאמרינן בפרק אף על פי (כתובות דף נח.) כל מקום שהוזכר תרומה נותן לה כפלים בחולין ומיהו לא דמי ממש לחרומה דאחורה לזרים ואסורה בטומאה אבל בכור יגום מומין שרי לגמרי כלבי וכאיל:

משום גזירת מגדלי בהמה דקה. פירוש שהחמירו עליהם

חכמים שלא לגדלם כי אם בחורשין חוץ ליישוב ויש בה טורח גדול ואינו שוה אלא רביע דהיינו מחלה פחות מו הגסה וגם בקונטרס פירש כן מפני טורח כדו גורו לה אבל לא דקדק ליישב לשון גזירה: דן את הדין בו'. בפ"ק דסנהדרין (דף ו.) פריך מינה לר׳ אבהו שאמר שנים שדנו אין דיניהן דין ותימה מנא ליה דמיירי ביחיד אי משום דקתני דן את הדין לשון יחיד הא בריש אלו טריפות (חולין דף מד:) קתני דן את הדין ולא מיירי ביחיד כדקתני וכולן רשחין ליקח ויש לומר דהתם קתני דומיא דעדים אבל מתני׳ דהכא מיירי כולה ביחיד דחתני סיפא ואם היה מומחה לבית דין כו׳ ומעשה בר' טרפון כו' ורישה נמי מי שהינו

מומחה וראה את הבכורמ: לי**מא** תנן סתמא כרבי מאיו בו'. תימה דלא דייה יהו הכא מרישה דמי שהינו מומחה ורוחה את הבכור ונשחט על פיו הרי זה יקבר וישלם מביתו דההיא 0 מה נפשך כרבי מאיר אתיא דדאין דינא דגרמי דלא מתוקמא בנשא ונתן ביד דהא נשחט על פיו קתני ובהגחל קמא (ב"ק דף ק.) לא משכח התם משנה דדאין ר"מ דינא דגרמי אלא מברייתא דמחילת הכרם והוה ליה לאיתויי מהך ובהגחל בתרא (שם דף קיו:) ההוא דאחויי לסנר אמוי למיחייביה ממתניתין דדן את הדין

וקדחי אמאי לא חייביה מהך:

מסני׳ נמי דיקה. דבמומין שבגוף פליגי אבל בדוקין לא פליגי: הואיל ונשחט שלה על פי מומחה. דלה משכח ביה ר' מחיר שום ריעותה אלה קנסו דשחטו שלה על פי מומחה ואי בדוקין שבעין הוה ליה למתני ר' מאיר אוסר הואיל ומשתנין אלא ודאי ליכא ריעותא דבמומי

הגוף פליגי וקנסא קנים גזירה משום דוקין: דכולהו מישחנו. כל דוקין שבעין משתנין או דלמא בדוקין גופייהו איכא דמשתני ואיכא דלא משתני ומיהו (כ) למומין שבגוף גזרינן אטו הנך דוקין משתנין: למחי נפקח מינה. הא אפילו איכא דלא משתני הואיל ולא קים לן הי מישתני והי לא מישתני כולהו אסירי אם נשחטו בלא מומחה: לאכחושי סהדי. אם שחטו בלא מומחה והשתא חזינא ליה קבוע וקיימי סהדי יאן דלא נשתנה ומראה זה היה לו מחיים: שקרי נינהו. ואסור לדברי הכל: סמכינן עלייהו. ושרי לר׳ יהודה דלא קנים: סתמא כר' מאיר. דאמר לעיל [ע"ח] אחד זה ואחד זה אסור דקתני יקבר ואע"ג דהשתא מיתחזי קבוע: דלמה בדוקין שבעין. חמר יקבר דלדברי הכל משתנין: כשהוא משלם. לכהן נותן רביע דמיו משום בכור בהמה דקה ולבכור בהמה גסה חלי דמיו. משום הכי משלם מחלה דממוו המוטל בספק הוא דאיכא למימר אפסדיה כוליה דאי לא הוה שרי ליה ים הכי כי הוה מייתי ליה קמי מומחה גמור ושרי ליה והוה אכיל ליה והשתא בעי הבורה ואיכא למימר דלאו מידי אפסדיה דדלמא לא הוה מומא ומומחה גמור לא הוה שרי ליה ושמא לא הוה נפיל ביה לעולם מום קבוע עד שימות: מ"ט. רביע לדקה ומחלה לגסה: גסה הפסידה מרובה. לפיכך תשלומין מרובין: לפוס פסידא לישלם. לזה חלי דמיו המרובין ולזה חלי דמיו המעוטין: משום גזירת מגדלי בהמה דקה לגעו בה. משום טורח מגדלי בהמה דקה שיש בה טורח גדול לגדלה וזה שהתיר הבכור הלילו

(A) במשנה רדי טרפון פטור אתה שאתה מומחה: (ב) רש"י ד"ה דכולהו וכו׳ שנשא ונתן ביד. נטל כיד ממון מן הנחבע ושילם למוכע (ב״ק ק.). שהיה לו משכון. לתובע מן הנתבע וזיכה הדיין את הלוה ואמר לו פטור אתה ונטל המשכון מיד המלוה ונטל המשכון מיד המלוה והחזיכו ללוה (פנהדרין לג: ובעי"ז ב"ק שם). דאגע בהו שרץ. כשכא לישאל לפניו על דבר הספק דנולד לו בטהרומיו ואמר לו הדיין טמאות הן ונטל שרץ והשליך עליהם שלא יהא עוד ספק בדבר והן לא היי אלא טהורות (סנהדרין שם) להחזיק דכריו פרותיו. נטל הדיין לפירות פירותיו. נטל הדיין לפירות טמאים וערבן עם שאר פירות האיש השואלו והוה ליה עושה מעשה בידים ומוזיק (שבו) ונמלא שטעה והרי הכל טמא בית הריון ונקרא טרפחת בית הריון ונקרא טרפחת ושלפוחית ובלע"ז מטריל"ה (סנהדרין לג.). ואמר תודום הרופה, אין פרה כו". לפי הרופת, אין פרה כרי. כפי שטובות הן ואין רוצין שיהיו מצייות במקומות אחרים, וקל חזינן דמתקיימות (שם). הלכה חמורך טרפון. כלומר צרין אני למכור את חמורי ולהחזיר פרה לבעלים לכהן מטורח גדול דשמא אם הראהו לאחר לא היה מתירו לו והיה לו עוד טיפול מרובה עד שיפול בו מום להכי נגעו בו דלא משלם אלא רביע. ל"א מפני גזירת מגדלי בהמה דקה שעוברין על דברי חכמים כדתנן (ב"ח דף עט:) אין מגדלין בהמה דקה בא"י קנסוהו חכמים דלא לישהל אלא ריבעא. ולא ים מפי המורה: בותגר' ואם היה מומחה לב"ד פעור. דלא מצי מימר ליה אמאי דיינת ליה הואיל

ולא בקי בדיני: גבו' ר"מ דאין דינא

דגרמי. בב"ק בפרק הגחל עלים

(דף ק.) מחילת ל) הכרם שנפרלה אומר

לו גדור נתייאש הימנה ולא גדרה הרי

זה קידש וחייב באחריותו. ידו גרמי

פרתו שהפסדתו: רתיפוק ליה. דפטור מלשלם משום דטועה בדבר משנה חוזר דתנן ניטלה האם שלה כשרה: אין שוחטין על פיו. דאיכא למימר בשביל שכר שנוטל מתירו:

רבינו גרשום (המשר)

דאמרינן דמשלם דמי בשר י מ״מ להאי מחצה הרבה הילכך משלם הרבה מחצה: וזה. בהמה דקה . דהפסדה מועט דאינה גדולה כ"כ משלם רביע: אי הפסדה מועט לשלם לפום פסידה. כלומר מחצה מההוא מועט ומאי שנא רביע: לא משום קנס מגדלי רביע: עא משום קנם מגוליל בהמה דקה דאסור לגדל בהמה דקה בא"י: ומסקינן דהאי בכור של בהמת כהן הוא והוא גידל הבהמה רקה: ואם היה מומחה. . רבים דלא טעה אלא הדעת בשקול ווו צוו פטוד מלשלם: דראין דינא דגרמי. בב"ק בפרק הגוזל צצים. והאי גורם בדבורו לאבד ממון: שנשא ונתן ביד. שנטל בידים מזה ונתן י לזה. ולא גורם הוא אלא נוזל: כגון שהיה נוזל: כגון שהיה משכון בידו של תובע ונטלו הימנו ונתנו לזה: דאגע בהו שרץ. בידים: טיהר את הטמא. כגון שנטל פירות טמאין ואמר טהורין הן בידים דהפסיד פירותיו: האם. בית ולד מלה: והארילה לכלכים טרפון. כלומר חמורך. כלומר שתפרע לו חמורך תחת

פרתו שהפסדתו: ותיפוק

יהנומל שכר להיות רואה את הבכורות אין שוחמין על פיו אא"כ היה מומחה באילא

דגרם לאסור תבואתו של חבירו: בשלמא חייב את הזכאי משכחת נשא ונתן ביד. שנטל הוא המעות ממנו בידו ופרעו לבעל דין: **אלא זיכה את החייב היכי דמי**. בעל כרחך לא משכחת לה דעביד מידי אלא פטור אתה האתר ליה: שהיה נו משכון. למלוה וזה פטר את הלוה ונטל את המשכון מיד המלוה והחזירו ללוה: דאגע בהו שרץ. הביאו טהרות לפניו לישאל עליהן ואמר טמאות הן ונטל שרץ אחד מו ונגע בהן כדי שלא יהא עוד ספק בהן ⁴¹ ויעמיד דבריו: שעירבן עם פירוחיו. שהביא טהרות לפניו לישאל עליהן ואמר טהורות ונטלן הוא עלמו ועירבן עם פירותיו של נשאל לסוף אמר חכם מומחה טמאות הן וטימאו את השאר שנתערבו בהן: בארגר' האם שלה. רחם שלה: והאכילה ר"ע לכלבים. ששאלו לו עליה יו אם טריפה היא והאכילה לכלבים: שלא סלד. מפני שפרות וחזירות שלהן מעולין מאד ומוכרין אותן ביוקר ורולין שלא ילדו במלכות אחרת כדי שיהו לריכין להם וחותכין האם שלה ואינה מתה הילכך לאו טריפה היא: הלכה חמורך טרפון. הפסדת חמור יש שתשלמנו לבעל הפרה: גבו וחיפוק ליה. דאי נמי לאו מומחה הוא פטור דטועה בדבר משנה הוא דתנן באלו טריפות (חולין דף נד.) ניטלה האם כשירה וטעה בדבר משנה חוזר בדיבורו בסנהדרין (דף לג.) וכיון דאי קיימא פרה הוה מלי למיהדר ביה ולמשרייה אישחכח דמה שאמר לאו כלום הוא יש זה וזה שהאכילה לכלבים איהו הוא דאפסיד אנפשיה: אי נמי בשיקול הדעם טעים. דאפילו הוה קיימא לא מלי למיהדר ביה ולמישרייה ואישתכח דאיסורו איסור ואתה הפסדתו אפילו הכי פטור אתה מלשלם דמומחה אתה. שיקול הדעת מפרש בפרק קמא דסנהדרין (דף 1.) כגון חרי תנאי או חרי אמוראי דפליגי ולא איחמר הילכמא לא כמר ולא כמר וסוגייא דעלמא כחד מינייהו ואויל האי ועבד כאידך מה שעשה עשוי ומשלם מביתו: בותבר' אין שוחטין. דלמא משום אגרא קשרי ליה: אלא אם כן היה מומחה

שרוסו שהו במור אפרו? הכי יקבר היינו כרי מאר דקניס: לא בדוקין שבעין ודברי הכל. משום הכי יקבר דמשתנין: משלם רביע לדקה. ואית דאמרי משום הכי משלם מחצה ולא יותר דהוי ממון מוטל בספק הואיל ואיכא דוקין דלא משתני. למ״ה 6) ומחצה לגבוה משום